

До: Джевдет Чакъров
Министър на околната среда и водите

На вниманието на: Европейската комисия, Брюксел

СТАНОВИЩЕ

на

**Българското дружество за защита на птиците
по реда на чл.12, ал.5 на Закона за биологичното разнообразие
относно забраните в проект на заповед за обявяване
на защитена зона “Шабленски езерен комплекс” BG0002049**

Уважаеми г-н Министър,

След като се запознахме с проекта на заповед за обявяване на защитената зона “Шабленски езерен комплекс” с идентификационен код BG0002049, публикуван на интернет страницата на МОСВ се обръщаме към Вас по реда на чл.12, ал.5 на Закона за биологичното разнообразие по отношение предложените забрани за дейности в т.7 от проекта на заповед.

Считаме, че предложените забрани не осигуряват достатъчна защита на видовете предмет на опазване и на техните местообитания. Според нас липсват някои основни ограничения, без които е невъзможно постигането на целите на обявяване на защитената зона. Необходимо е да бъдат въведени допълнителни забрани във връзка с чл.12 ал.5 на ЗБР за дейности, които са в противоречие с целите на опазване на защитената зона като по-конкретно имаме следните предложения за изменения и допълнения в текстовете по т. 7 “В границите на защитената зона се забранява” от проектозаповедта, а именно:

1. Текстът в т. 7.3. да се замени със следния текст: ***”Използване на минерални торове и продукти за растителна защита, отрови и неселективни средства за борба с вредителите в селското и горското стопанство, с изключение на определените в Регламент (ЕИО) 2092/91 (Биологично земеделие).”***

Мотиви: Използването на изкуствени торове и пестициди в околните на езерата територии в границите на защитената зона оказва влияние върху качеството на водите, а оттам и върху състава на водната и водолюбивата растителност и фауната във водните екосистеми, които са от ключово значение за поддържане на благоприятния природозащитен статус на видовете, предмет на опазване. По този начин замърсяването води индиректно до влошаване на хранителната база и качество на местообитанията за видовете предмет на опазване и е в противоречие с целите на опазване на защитената зона и с препоръките на Конвенцията за влажните зони. От друга страна използването на неселективни средства за борба с т.нар. вредители по селскостопанските култури може да доведе пряко до смъртност на водолюбиви и грабливи птици предмет на опазване.

2. Текстът в т. 7.4. да се промени по следния начин: ***„Промяна на предназначението и начина на трайно ползване на ливади, пасища, поляни, мери, мочурища, водоеми, пясъчни дюни, обработваеми земеделски земи и гори в земеделския и горския фонд, независимо от***

начина на отразяване в картата на възстановената собственост, освен за дейности свързани с управлението на защитената зона и за постигане на целите ѝ на обявяване.”

Мотиви: Промяната на ползването на този тип естествени или повлияни от човешка дейност земи е на практика промяна на характеристиките на местообитанията на видовете предмет на опазване в зоната. Загубата на местообитания, тяхното разпокъсване и/или влошаване на качествата им води до влошаване на природозащитния статус на тези видове. Забраната за промяна на предназначението и начина на трайно ползване на тези земи и води е минималното необходимо условие за предотвратяване на унищожаването на местообитания.

Земеделските земи около езерата са от първостепенно значение за изхранването освен на хората и на два застрашени от изчезване в световен мащаб и силно уязвими видове птици – червеногушата гъска (*Branta ruficollis*) и малката белочела гъска (*Anser erythropus*), поради което е необходимо да се запазят и ползват именно като земеделски земи.

От друга страна в картата на възстановената собственост с категориите “друг вид деградирала земя”, “друг вид земеделска земя” и “гори и храсти в земеделска земя”, „изоставена земеделска земя”, “друг вид дървопроизводителна гора”, “друг вид недървопроизводителна горска площ” и др. са обозначени изключително ценни за опазването на птиците местообитания, като:

- *Тревни съобщества със степен характер върху варовити терени* – местообитание на пчелояд (*Merops apiaster*), белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), турилик (*Burhinus oedipnemus*), полска бърбица (*Anthus campestris*), дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), полска чучулига (*Alauda arvensis*), и др.;
- *Засолени терени с халофитна растителност* (Шабленска тузла) – местообитание на Дъждосвирцоподобни *Charadriiformes*
- *Мезофилни тревни съобщества* – местообитание на ливаден дърдавец (*Crex crex*), бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*);
- *Тревни съобщества по влажни терени* – местообитание на бял щъркел (*Ciconia ciconia*), ливаден дърдавец (*Crex crex*), кафявокрил огърличник (*Glareola pratincola*), кокилобегач (*Himantopus himantopus*), сребриста булка (*Pluvialis squatarola*), калугерица (*Vanellus vanellus*), малка бекасица (*Limnocryptes minimus*), средна бекасица (*Gallinago gallinago*), черноопашат крайбрежен бекас (*Limosa limosa*), малък свирец (*Numenius phaeopus*), голям свирец (*Numenius arquata*), голям червеноног водобегач (*Tringa erythropus*), малък червеноног водобегач (*Tringa totanus*), малък зеленоног водобегач (*Tringa stagnatilis*), голям зеленоног водобегач (*Tringa nebularia*), голям горски водобегач, (*Tringa ochropus*);
- *Блата, мочурища и растителност по периферията на водоеми* – местообитание на мустакато шаварче (*Acrocephalus melanopogon*);
- *Сухолюбиви храсталаци* – местообитание на червеногърба сврачка (*Lanius collurio*) (*Emberiza hortulana*); черночела сврачка (*Lanius minor*), ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*);
- *Ивици дървета, храсти и мозайки от тях* – местообитание на черночела сврачка (*Lanius minor*), червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), беловрата мухоловка (*Ficedula albicollis*)

С цел запазването на горепосочените типове местообитания е необходимо да се гарантира, че начина на трайно ползване на подобни природни територии от селскостопанския и горския фонд, няма да бъде променян. За целта предлагаме в текста на забраната да бъде включен допълнителен текст „независимо от начина им на отразяване в картата на възстановената собственост”, който да елиминира възможността такива територии да бъдат увредени или унищожени поради погрешното им или неправилно отразяване. (Например да се допусне разораване на понтийски степи поради това, че са отразени в КВС като „друг вид обработваеми земи”.)

Приложение 2: Карта с местообитанията на видовете и местата за хранене на гъските

3. Текстът в т. 7.5. да се промени по следния начин: „**Разкриване на нови и разширяване на съществуващи кариери, рудници, мини и сондажи за нефт и газ.**”

Мотиви: В защитените зони са недопустими дейности, водещи до унищожаване и разпокъсване на местообитания. Разкриването и експлоатацията на кариери е свързано с трайна и необратима загуба на местообитанията, като променя характера им и е източник на безпокойство. Забраната се налага с цел да се гарантира запаването на местообитанията и да се осигури благоприятния природозащитен статус на видовете предмет на опазване.

4. Текстът в т. 7.6. да се допълни по следния начин: „**Изграждане на фотоволтаични инсталации и вятърни генератори със съпътстващи ги надземни електропреносни мрежи.**”

Мотиви: Ограничението е в съответствие с цел 3.1 от проекта на заповед. В защитените зони не са допустими дейности, водещи до унищожаване на местообитания и тяхната фрагментация. Изграждането на ветроенергийни и фотоволтаични съоръжения се съпътства с изграждането на нови електропреносни мрежи. Ако те са изградени над земята, водят до фрагментация на местообитания на птиците, дори ако ветроенергийните и соларните съоръжения са разположени извън защитената зона, на съпътстващите електропреносни мрежи я пресичат. На много места в Европа е доказано че тези ветроенергийните съоръжения са високо рискови за мигриращите и за гнездящите птици (ежегодно всяка вятърна турбина в Европа убива до 125 птици). Превантивната забрана за изграждането на такива съоръжения ще осигури безопасни миграционни коридори за мигриращите видове реещи се птици и подходящи ловни територии за гнездящите грабливи птици, обект на опазване в защитената зона. На базата на изложените по-долу факти считаме, че изграждането на ветроенергийни и фотоволтаични съоръжения в защитена зона «Шабленски езерен комплекс» противоречи на постигането и поддържането на благоприятния природозащитен статус на видовете, обект на опазване в зоната, както през размножителния им период, така и по време на миграция и зимуване. Тя трябва да остане в заповедта, но да включва и съпътстващите надземни електропреносни мрежи. В резултат на проучвания за въздействието на ветрогенераторите върху птиците от 1980 г. до днес, недвусмислено са доказани следните отрицателни въздействия върху птиците (BirdLife International, 2003; Keil, 2005):

Безпокойство водещо до изместване на птиците или изцяло изоставяне на подходящото местообитание („прогонване” на птиците), включително бариера за придвижванията им;

В резултат от „прогонването” на птиците се получава ефективна загуба на местообитанията за тях. Установено е, че водолубиви птици – поен лебед, гъски, и др. избягват да ползват териториите за хранене и почивка (макар и в подходящи местообитания - напр. житни култури) в радиус до 800 м от вятърни турбини (Winkelman, 1989, 1992a; Kruckenberg, Jaene, 1999; Percival 2003). При увеличаване броя на турбините се получава значителна загуба на местообитания на принципа на кумулативния ефект. Степента на този тип негативно въздействие може да се увеличи от липсата на подходящи или достатъчно добри местообитания за вида на други места в околността. Подобни отрицателни въздействия има върху гнездящите птици, като значителни са отчетени върху белоглавия лешояд (*Gyps fulvus*) в Испания, някои дъждосвирици като черноопашатия крайбрежен бекас (*Limosa limosa*) в Холандия. Резултатите от горните проучвания са използвани в процеса на вземане на решения в страни като Холандия и Германия, като не е допускано изграждане на ветрогенератори в Орнитологично важни места поради горните причини (Elbe, op appeal in 2000, & Leybucht, H. Hötter pers. comm.). Шумът и движението причиняват безпокойство на местните гнездящи птици, както и тези ползващи територията за хранене, като причиняват намаляване на гнездовия успех и физическото здраве и допринасят за повишаване на смъртността (Kingsley & Whittam 2001). Безпокойството нараства и от факта, че има засилено човешко присъствие около турбините, по изградените заради поддръжката им пътища, особено в места, където достъпът на хора

преди това е бил ограничен.

Смъртност от преки сблъсъци с ветрогенератори, включително и съпътстващи ги електропреносни мрежи

Смъртност на птици от директен сблъсък с ветрогенератори е доказана за гнездящи, мигриращи и зимуващи птици. Най-висока смъртност е установена при грабливите птици (независимо от вида), щъркелите и пеликаните, но също така и при редица пойни видове. Оценено е, че до 125 птици на турбина годишно загиват от сблъсък с ветрогенератори (BirdLife International, 2003; SEO/BirdLife, 1995; BioSystems Analysis Inc. 1990, Orloff & Flannery 1992 и др.). Количеството на убитите птици зависи от местоположението на ветрогенераторите, в съчетание с физичните и климатичните условия.

Доказана е висока смъртност на птици от сблъсък с ветрогенератори, на места където се концентрират големи количества птици, особено мигриращи птици, грабливи птици или други реещи се птици, напр. Проходът Алтамонт в Калифорния, САЩ, Тарифа и Навара в Испания. В тези два случая са установени големи количества убити от генераторите скални орли, респективно белоглави лешояди.

Дори относително малко увеличаване на смъртността може да бъде значително за някои видове птици, особено едрите, дълго живеещи видове с ниска репродуктивност и дълъг период на достигане на полова зрелост (орли, лешояди), особено ако вече са малочислени.

Рискът от сблъсък с ветрогенератори е най-голям при:

1. лоши условия за летене, като например силни ветрове, които не позволяват на птиците да маневрират, или при дъжд или мъгла, както и в тъмни нощи, когато видимостта е ограничена. В такива условия птиците летят на значително по-малка височина от обикновено;
2. ветрогенератори снабдени със светлини, особено в лоши метеорологични условия, тъй като привличат птиците;
3. роторите на турбините и по-малък – при носещите стълбове (Winkelman 1992b). Смъртността се причинява, както от сблъсък с роторните перки, така и в следствие от завихрянето след ротора, което изблъсква птиците към земята.
4. При излитане на мигриращите птици от земята, където са ношували или кацнали за почивка или при кацане; местата за почивка по време на миграция могат да привлекат повече птици в зоната на турбините, когато птиците набират височина или достигат сушата, след като се летели над воден басейн. Това се отнася с още по-голяма сила за видове които периодично набират и губят височина, като напр. лебедите.

По ръбовете на плата и в близост до влажни зони (Хоткер и колектив, 2006); планинските проходи и билните части на хълмовете, които са предпочитано място за преминаване на реещите се птици (Howell & DiDonato, 1991).

Изграждането на фотоволтаични съоръжения за производство на електроенергия е свързано със заемането на големи по площ пространства, които се поддържат без растителност поради технологични причини. Заетите от съоръженията територии стават неизползваеми за птиците. Съоръженията са причина за пряка загуба и разпокъсване на местообитания на наземно гнездящите птици и на дребни видове бозайници, които служат за храна на грабливите птици, като особено уязвими са лалугеровите колонии. За грабливите птици изграждането на фотоволтаични съоръжения води до фрагментация на ловните им територии и до намаляване на хранителната база.

5. Към текста в т. 7.8. „*Ловуването в периода от 01 януари до 15 март*” да се добави текста: „в границите на защитената зона, както и *ловуването на водоплаващ дивеч в периода от 01 октомври до 31 декември на по-малко от 300 м от бреговете на водоемите.*”

Мотиви: По отношение забраната за ловна дейност Шабленските езера и земеделските земи около тях, в чертите на защитената зона, имат същото голямо значение за зимуването на червеногушата и малката белочела гъски, както и Дуранкулашко езеро. През последните двадесет години Шабленските езера, заедно с

Дуранкулашко езеро редовно подслоняват **почти цялата световна популация на червеногушата гъска (*Branta ruficollis*)**, поради което България има изключително значение за нейното опазване. От друга страна много притеснителен факт е, че през последните 10 години популацията на червеногушата гъска в световен мащаб е намаляла над 2 пъти. Докато през втората половина на 90-те години на миналия век числеността е варирила от 62 000 до 88 000, то през последните 4 години тя е под 40 000 птици. Максимумът от сезон 2007/2008 година е **33 576 екземпляра**. Една от основните причини за това безспорно е ловът на голяма белочела гъска (която е ловен вид) в района на местата за зимуване, водещ до директно убиване или раняване на червеногушата гъска, независимо че последната не е ловен обект. Както е известно червеногушата гъска почти винаги се държи в смесени ята с голямата белочела гъска. Около Шабленските езера и специално около Шабл тузла са регистрирани около 30-40% от установените в района малки белочели гъски гъски. Останалите 60-70 % са установени около Дуранкулашко езеро. Състоянието на световната популация на този вид е също така тревожно както това на червеногушата гъска. В момента популацията на малката белочела гъска наброява около 28-32 хиляди екз. Като основна причина за намаляването на малката белочела гъска се посочва ловната преса в местата за зимуване и миграция (реф. Международен план за действие за опазване на малката белочела гъска - http://www.unep-aewa.org/activities/working_groups/lwfg.htm). Поради практическата невъзможност видът да бъде отличен в полет от голямата белочела гъска, както и характерното му поведение да се държи винаги в смесени ята с този ловен вид, на практика без пълно ограничение на лова в района малката белочела гъска не е защитена, както се изисква по закон. Поради тези факти има вече практика в Гърция за пълна забрана на лова в местата, където видът зимува.

Във връзка с това забранителният режим за ловна дейност тук би трябвало да съответства на този за 33 Дуранкулашко езеро, т.е **пълна забрана на ловната дейност в района на защитената зона от 01 декември до 15 март**, Въпреки това даваме съгласие периода за забрана на лова в тази защитена зона да остане 01 януари – 15 март, т.е. както е в проекто-заповедта, но бихме искали/настояваме/ при упражняване на лов на водоплаващ дивеч да се въведе задължително отстояние от бреговете на влажните зони от 300. Това от изключителна важност за Шабленска Тузла, която няма друг статут на защита и понастоящем може да се стреля буквално от бреговете ѝ. Това води до отстрел на неловни защитени от закона видове, най-често на поен и ням лебед (3 случая от 2008/2009 г), сива патица, голям воден бик, червеноврат гмурец и др. Стрелбата от бреговете на Тузлата също е изключително сериозен фактор на безпокойство за ношуващите тук гъски.

На база гореизложеното настояваме посочената от нас формулировка на забраната да залегне в заповедта за обявяване на защитената зона.

Приложение 3. Справка за ловната преса през зимата на 2007/2008 и 2008/2009 г. и снимки с убити червеногуши гъски от последната зима (2008/2009 г).

6. Да се добави нова точка (забрана) 7.9. със следния текст: **“Изземване на пясък от пясъчните дюни и плажната ивица освен при дейности свързани с управлението на защитената зона и за постигане на целите ѝ на обявяване.”**

Мотиви: Както в езерото и в крайбрежната водна растителност, така и по пясъчните дюни гнездят видове обект на опазване. Пясъчните дюни са едни от най-добре запазените по българското Черноморие – с непроменена автохтонна растителност. Влажните понижения между дюните, заедно с плажната ивица се обитават от значителна част от националната популация на пясъчния дъждосвирец (*Charadrius alexandrinus*), като Шабленски езерен комплекс е една от четирите защитени зони за птиците, където видът се среща. Дюните са и основното местообитание по време на пролетна и есенна миграция на речната чайка (*Larus ridibundus*), речната рибарка (*Sterna hirundo*) и белочелата рибарка (*Sterna albifrons*) в зоната.

7. Да се добави нова точка (забрана) 7.10. със следния текст: „*Движение на моторни превозни средства извън съществуващата пътна мрежа и земеделски черни пътища с изключение на селскостопанска техника и моторни превозни средства със специален режим на движение, съгласно Закона за движение по пътищата.*”

Мотиви: Движението на моторни превозни средства извън съществуващата пътна мрежа води до утъпкване, почвена ерозия и постепенно унищожаване на повърхностния почвен слой на пасища, ливади и други открити терени. По този начин качествата на местообитанията се влошават, включително до степен да са неизползваеми за видовете, предмет на опазване. Нерегламентираното движение на МПС извън пътната мрежа е причина за значително безпокойство и прогонване на птиците от гнездовите и ловните им територии в места, където този източник на безпокойство не съществува и дори директно унищожаване на гнезда и люпила на наземногнездящи птици.

8. Да се добави нова точка (забрана) 7.11. със следния текст: „*Изграждане или разширяване на голф игрища, както и на инфраструктура и съоръжения за рекреационни, спортни и увеселителни дейности, извън съществуващите граници на къмпингите.*”

Мотиви: Изграждането на игрища за голф е свързано с трайно отнемане на цялата тревна покривка на дадена територия, като се подменя с тревна покривка от райграс, където не се допускат други растителни видове. Това води до трайна и необратима промяна на местообитанията. Планираните на територията на защитена зона Шабленски езерен комплекс голф игрища се разполагат върху ценни за птиците местообитания, включително територии за хранене назимуващи гъски. Експлоатацията на голф-игрища е свързана с огромно водочерпене и третиране на тревната покривка с изкуствени торове и пестициди (многократно по-високо в сравнение с интензивните селско-стопански практики). Карстовият характер на геоложката основа е причина валежните води бързо да понират/попиват/ в дълбочина като подхранват сарматския водоносен хоризонт, който представлява основната приходна част (около 80%) от водния баланс на Шабленско-Езерецко езеро. От своя страна валежните води са основен източник на вода, за поддържане на водния баланс на Шабленската тузла. Интензивното поливане и третиране с химикали и изкуствени торове за поддържане на тревната покривка на голф игрищата ще доведе до замърсяване не само на почвите, но и на водоносните хоризонти в дълбочина, които се ползват за напояване на земеделските земи. От друга страна засиленото водочерпене за поддръжка на игрищата ще доведе до необратими нарушения във водния режим и баланс на езерата, който както е посочено в плана за управление на ЗМ «Шабленско езеро», е необходимо да бъде подобрен и стабилизирен, а не допълнително влошаван. Това ще засили процесите на еутрофикация на езерата и ще допринесе за унищожаване на уникалното биологично разнообразие на езерните комплекси. Ще се наруши водоподаването и качеството на подаваните питейни води за домакинствата на четири общини – Шабла, Каварна, Балчик и Добрич, които черпят вода от сондажи, разположени във водосборната област на Шабленските езера. В допълнение, експлоатацията на голф игрищата е свързана и с постоянното присъствие и движение на хора в близост до езерата, което е допълнителен фактор причиняващ безпокойство на птиците и изместването им от тези територии.

9. Да се добави нова точка (забрана) 7.12. със следния текст: „*Строителство за временно или постоянно обитаване и рекреационни дейности извън съществуващите граници на къмпинг "Добруджа", както и строителство на постоянни промишлени и стопански обекти и прилежащата им инфраструктура, освен ремонт на съществуващи сгради и съоръжения*”

Мотиви: Защитена зона Шабленски езерен комплекс е природен комплекс от различни по характер местообитания на сравнително малка и компактна площ, където се концентрират значителен брой застрашени видове с различни екологични изисквания. В самите езера, в крайбрежната водна растителност и по пясъчните дюни гнездат видове обект на опазване. Тук се концентрират хиляди мигриращи и зимуващи водолюбивы птици, които ползват и морската акватория пред езерата.

Пясъчните дюни се обитават от значителна част от националната популация на морския дъждосвирец, като Шабленски езерен комплекс езеро е една от четирите защитени зони за птиците, където вида се среща. В обработваемите земеделски земи покрай езерата се намират постоянни места за хранене на два силно застрашени от изчезване вида гъски – червеногушата и малката белочела. Тези територии се ползват като места за хранене и от пойния и тундровия лебед, като места за почивка на мигриращи щъркели, места за хранене на мигриращи и зимуващи грабливи птици и като гнездови територии на видове предмет на опазване в зоната. Строителството в която и да е част от защитената зона, извън съществуващия къмпинг, ще доведе до унищожаване, фрагментация и влошаване на местообитанията в зоната, като при всички случаи това ще засегне, освен пряко повлияните местообитания, също така и влажните зони и бреговата ивица. Съпътстващо с тези въздействия ще се увеличи многократно антропогенния натиск и нивото на безпокойство за видовете птици, които поначало са чувствителни към човешко присъствие. До момента има планирани, одобрени и или в процедура отделни инвестиционни предложения, които например общо ще доведат до пряко унищожаване на над 12% от обработваемите земи в зоната, а нарастването на броя на туристите вследствие реализирането им ще надвиши капацитета на плажната ивица да поема туристи. Аргументите за настоящите твърдения са посочени подробно в приложения 4 и 5. Поради горепосочените причини, както и поради аргументите изтъкнати в приложенията считаме че строителството в защитената зона извън границите на съществуващите къмпинги противоречи с целите на опазване на защитената зона.

Почти всички процедури по одобряване на инвестиционните предложения в защитената зона и по границите ѝ са стартирали след 1 януари 2007 г., когато защитената зона е трябвало вече да бъде обявена по реда на ЗБР и за нея да се прилагат Директивите на ЕС. Според решение по дело С-96/98 на Съда на европейските чл.4.4 от Директива 79/409/ЕИО „изисква от държавите-членки да предприемат подходящи мерки за избягване на увреждането, включително и на местообитанията, не само в територии класифицирани съгласно член 4.1 като СЗЗ, но и в териториите, които са подходящи за опазването на дивите птици, които е следвало да бъдат класифицирани като СЗЗ...”. Мнозинството от получените решения не са издадени на базата на надлежно извършени екологични оценки и отчитане на кумулативния ефект, както и предотвратяване на значителните въздействия. По тези причини допуснатите до момента инвестиционни предложения, особено тези без ОВОС и оценка за съвместимост, както и такива, които са допуснати в следствие ОВОС или ОС, неотчитащи в пълнота кумулативните въздействия, въздействията върху видовете, обект на опазване, както и алтернативите, са в грубо нарушение на чл. 4.4 на Директивата за птиците и на решенията на Съда на европейските общности С-96/98 (цитирано по-огоре), С-374/98, С-374/98, и С-209/02.

Поради горепосочените причини, както и поради аргументите изтъкнати в приложенията считаме, че строителството в защитената зона извън границите на съществуващия къмпинг, противоречи на целите на опазване на защитената зона. В тази връзка, за да се коригират допуснатите законови нарушения на националното и европейското законодателство, и за да се избегнат наказателни процедури е наложително забраната за строителство да влезе в сила от 1 януари 2007 г.

- 10.** Да се добави нова точка (забрана) 7.13. със следния текст: *„Пресушаване на влажните зони¹, както и корекция и пренасочване на водните течения във водосбора им в границите на защитената зона, освен за дейности свързани с управлението на защитената зона за постигане на целите ѝ на обявяване.”*

Мотиви: Всякакви дейности свързани с отводняване или намаляване на постъпващите в езерата водни количества, води до допълнително нарушаване на водния баланс, което е в противоречие с плана за управление на защитената местност

¹ Съгласно определението за влажна зона съдържащо се в чл. 1.1. на Конвенцията по влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбиваи птици - изд. МОСВ, обн., ДВ, бр. 56 от 10.07.1992 г., Adopted by Council of Ministers Decision № 389/18.11.1974, 24.01.1976; Amended by Protocol of 3.12.1982; влязла в сила за България - 27.02.1986.

и изискванията на Рамсарската Конвенция и респективно с изискванията на законодателството на ЕС (Рамсарската Конвенция е ратифицирана от ЕС и изискванията са влезли като част от Директивите за птиците и за местообитанията и Рамковата директива за водите).

11. Да се добави нова точка (забрана) 7.14. със следния текст: „Внасяне на неприсъщи за района растителни и животински видове.”

Мотиви: Внасянето на неприсъщи за района растителни и животински видове противоречи на цел 3.1. от проекта на заповед и ще доведе до нарушаване естествения облик на местообитанията и дори до изместване на местните видове от флората и фауната. Известно е че внасянето на неприсъщи за даден район растителни и животински видове е на второ място по значимост негативно въздействие, водещо до загуба на биологично разнообразие след унищожаването на местообитанията.

12. Да се добави нова точка (забрана) 7.15. със следния текст: „Брегоукрепване чрез разширяване на съществуващи и изграждане на нови буни, други брегоукрепителни съоръжения, пристанища и лодкостоянки по морския бряг.”

Мотиви: Оформянето на бреговата зона е тясно свързано с продължителното и циклично взаимодействие между динамиката на крайбрежните води и литоложкия субстрат на сушата. Пясъчните коси и дюни отделящи езерото от морето, както и самата плажна ивица имат огромно значение за правилното функциониране на езерната екосистема и за поддържане на водния му баланс.

Пасивната защита на брега посредством подпорни и вълнозащитни стени не създава условия за акумулиране на пясъци, тъй като под действие на вълните се размива плажната ивица пред стените и се изнасят дребните фракции. Плажът се съкращава, което води до интензивно размиване и на подводния склон, деформация на фундаментите и разрушване на съоръжението. Противопоставянето с железобетонни съоръжения на морските вълни в зоните на концентрация на тяхната енергия е безперспективно и само временно може да реши възникналите проблеми.

Към активните брегоукрепителни съоръжения спадат брегозащитните подводни и надводни вълноломи, чието предназначение е да разрушат напълно или частично щормовите вълни и да способстват за задържане на наносния материал. Тези резултати невинаги се постигат по отношение гасенето на вълновата енергия, тъй като при щорм възниква нагон и високи вълни и доколкото енергията на вълните е пропорционална на квадрата на тяхната височина, ефективното действие на вълноломите се понижава значително. Често явление е създаването между вълнолома и брега на застошни зони, където водата се замърсява, което е недопустимо за защитени зони.

Буните са способни да намалят или напълно да прекратят надлъжно-бреговия транспорт на наноси, при което се формира плаж и се прекратява бреговата абразия. Същевременно поради прекъсване на надлъжно-бреговия наносен поток се предизвиква размиване на брега в подветрените участъци, което след време налага ново брегоукрепване. По време на силни щормове в междубунните пространства възниква локален нагон, вследствие на който се активизира дънната абразия и се изнася пясък в дълбочина.

Техногенното въздействие води до бърза деградация на бреговете и до ситуация, при която се налага брегоукрепване на по-рано стабилни територии, които биха останали такива, ако не е извършвано хидротехническо строителство в съседни участъци.

Изграждането на буни и други съоръжения за намаляване на силата на морските вълни ще доведе до значителни изменения в процесите на отлагане на пясък и ще възпрепятства интрузията на морски води към Шабленското езеро и Шабленската тузла, което допълнително ще влоши водния им баланс.

От друга страна подобни съоръжения ще имат пряко отрицателно въздействие върху видовете обект на опазване, за които бреговата ивица е важно местообитание:

1. ключово трофично местообитание за видове от разред Дъждосвирцоподобни *Charadriiformes* по време на миграционните им придвижвания вкл. и видовете предмет на опазване;
2. основно трофично местообитание през размножителния период на морския дъждосвирец (*Charadrius alexandrinus*)

Доколкото изграждането на пристанища и лодкостоянки е свързано с необходимостта от брегозащита, то отрицателните ефекти от строителството им върху защитената зона ще надвишават значително положителните, прибавяйки постоянното присъствие на хора и движение на предвозни средства.

Считаме, че съхраняването или изменението на бреговете процеси в благоприятна посока трябва да се осъществява по принципите на “геониката”, т.е. да се взаимстват по аналогия вече съществуващите в природата елементи за самозащита на брега от вълнение. Принципът на самозащита се състои в това, че при постоянни изходни условия бреговата зона се стреми да достигне до стабилно динамично равновесие. Стрителството на съоръжения нарушава това равновесие и предизвиква ответни реакции, които могат да доведат до многовариантно и неустойчиво развитие.

13. Да се добави нова точка (забрана) 7.16. със следния текст: **„Заустване на отпадъчни и минерални води в Шабленската тузла, както и внасяне на биогени и други вещества водещи до еутрофикацията на влажната зона.”**

Мотиви: Вливането на води, замърсени с различни по химичен състав вещества и на минерални води ще предизвика нарушения в хидрохимичния баланс на езерото Шабленска тузла. Променените условия на средата ще окажат неблагоприятно въздействие върху видовете – предмет на опазване в защитената зона. Ще се влошат качествата на лечебната кал, с която е запълнено леглото на Шабленска тузла.

14. Да се добави нова точка (забрана) 7.17. със следния текст: **„Палене на масивите с водна и влаголюбива растителност, както и отстраняване на водна и влаголюбива растителност в езерото Шабленска Тузла, освен за поддържане на местообитанията на видовете предмет на опазване.”**

Тръстиките масиви са от значение за гнезденето, миграцията и зимуването на ключови видове птици. От друга страна затиняването на влажната зона в резултат от увеличаване вток на биогенни елементи и последващата еутрофикация, предизвиква бързо разрастване на масивите от тръстика и влаголюбива растителност, за сметка на водното огледало.

При изгарянето на водолюбивата растителност се унищожават само надводната ѝ част. Подводната, заедно с минералните вещества, образувани при изгарянето, отмира и предизвиква затиняване и допълнително замърсяване на влажните зони.

Считаме, че са необходими детайлни проучвания и оценки на съобществата от водолюбива растителност, преди да се пристъпи към нейното управление, тъй като неконтролираното ѝ унищожаване може да окаже неблагоприятно въздействие върху популацията на птиците, предмет на опазване.

04.03.2009 г.

С уважение: Стойчо Стойчев
Директор природозащита
БДЗП
от името на Коалиция
За Да Остане Природа в България

За контакт:

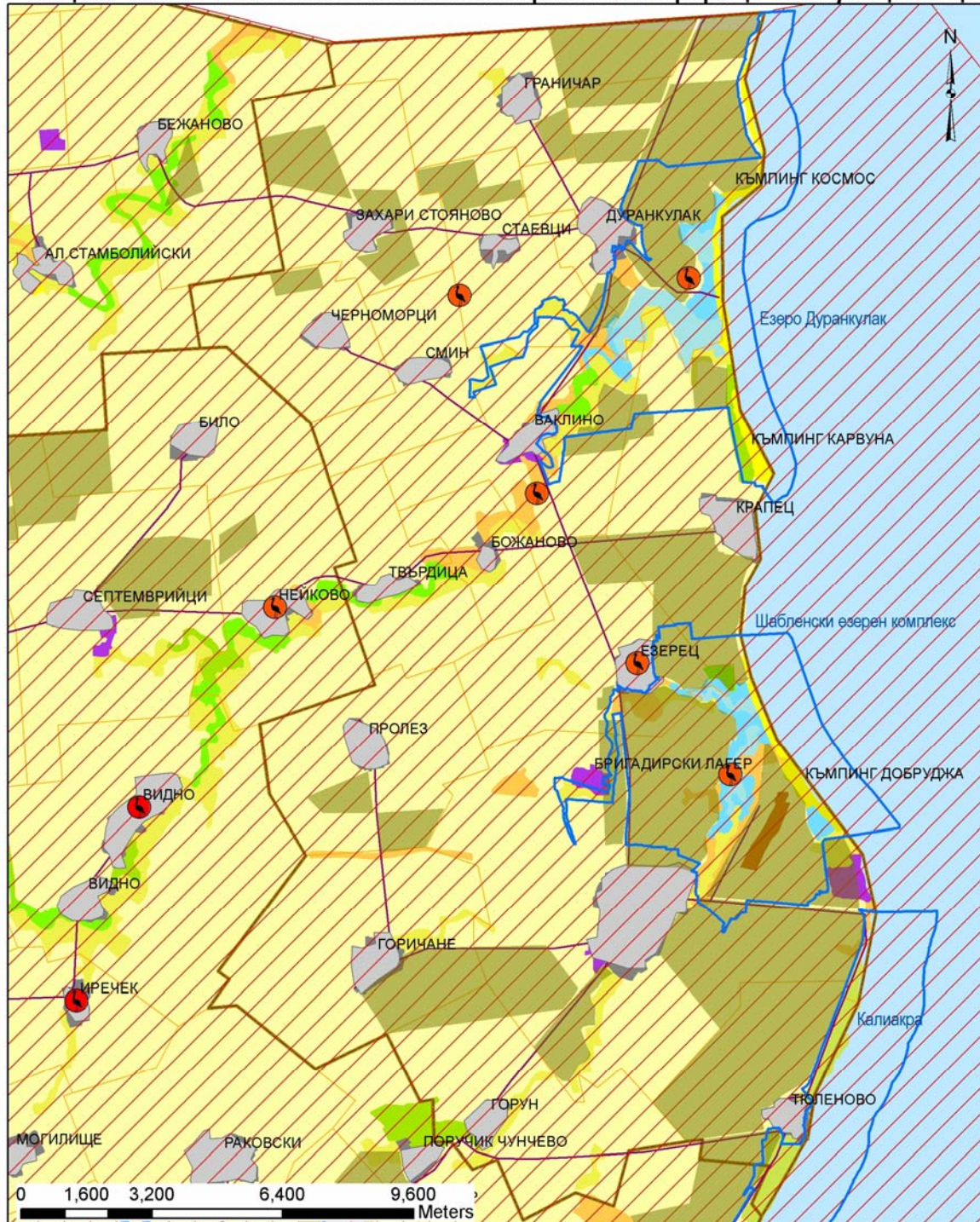
БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ
П. К. 50, 1111 София
Офис: ж.к “Яворов” бл.71 вх.4 ап.1
Телефон (+359 2) 97 99 500, 97 99 501
Ел. поща: bspb_hq@bspb.org
www.bspb.org

Приложение 1
Ползвана литература при формиране на настоящото становище:

- ГИС - информация използвана за картиране местообитанията и оценка на националните площи/популации за нуждата на НАТУРА 2000.
- АНОНИМ. 2007. Предварителни резултати от изработването ръководство за определяне и установяване на Благоприятни природозащитен статус на видове и местообитания от Директива 92/43/ЕИО (Wageningen International, Daphne, Българска фондация биоразнообразие, Сдружение за дива природа БАЛКАНИ финансиран от MATRA BBI
- ЕС. 2002. Оценка на планове и проекти значително засягащи Natura 2000 места. Методично ръководство по разпоредбите на чл. 6 (3) и (4) на Директивата за местообитанията 92/43/ЕИО. Офис на официалните публикации на Европейската общност. ISBN 92-828-1818-7 (превод на български език)
- ГЕОРГИЕВ, Д. 2001. "План за управление на Дуранкулашки езерен комплекс", С., МОСВ и БШПОБ, 110 с.
- ГЕОРГИЕВ, Д., С. ДЕРЕЛИЕВ, П. ЯНКОВ, И. ИВАНОВ, 2006. Natura 2000 Стандартен формуляр за набиране на данни за специално защитени зони, за обекти, подлежащи на идентифициране като мест а от специален интерес за общността и за зони под специална защита – Дуранкулашко езеро BG0002050.
- ГЕОРГИЕВ, Д., С. ДЕРЕЛИЕВ, П. ЯНКОВ, Н. ПЕТКОВ, И. ИВАНОВ, 2007. Дуранкулашко езеро. В: Костадинова, И., М. Граматиков (отг. ред.). Орнитологично важни места в България и Natura 2000. БДЗП, 11, София: 291-295 (на бълг. и англ. език).
- БОГОЕВ, В., И. КОСТАДИНОВА, Р. ЦОНЕВ. 2008. Доклад за оценка за съвместимост с предмета и целите на опазване на защитени зони BG0000154 "Езеро Дуранкулак" и BG0002050 "Дуранкулашко езеро" на проект за изменение на ТУП на община Шабла във връзка с инвестиционно предложение за формиране на устройствена зона ОК- курорт и обслужващи дейности в поземлени имоти на поземлени имоти 42 и 92, на територията на община Шабла, Добричка област. Възложител: „Лийдър“ ЕООД.
- ИВАНОВ, Б. 1994. Шабленски езерен комплекс - В: Национален план за приоритетни действия по опазване на най-значимите влажни зони в България. Министерство на околната среда и водите.
- ИВАНОВ, Б., С. ЦОНЕВ 1997. Гнезещите птици в степните райони по крайбрежието между гр. Балчик и ез. Дуранкулак. – В: Сборник от научни доклади "Добруджа и Калиакра", БШПОБ, Пловдив, 108-125.
- ИНСТРУКЦИЯ ЗА ОЦЕНКА НА ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ по чл. 7 ал. 3 във връзка с чл. 6 ал. 1 т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие, включващи местообитания на видове птици. София.
- КОЧЕВ, Х. ЙОДАНОВ, Д. 1981. Растителност на водоемите в България. Екология, охрана и стопанско значение. БАН.
- КОСТАДИНОВА, И. 2005. Прилагане на критериите С за определяне на Орнитологично важни места от значение за Европейския съюз в България. Предварително прилагане и анализ на празнотите. - В: Петрова, А. (отг. ред.) Съвременно състояние на биологичното състояние в България – проблеми и перспективи. Българска биоплатформа, София, 533-548.
- КОСТАДИНОВА, И., М. ГРАМАТИКОВ (отг. ред.). Орнитологично важни места в България и Natura 2000. БДЗП, 11, София, 639 с. (на бълг. и англ. език).
- КОСТАДИНОВА, И., М. МИХАЙЛОВ, (съст.) 2002. Наръчник за НАТУРА 2000 в България. БДЗП, Природозащитна поредица. Книга 5, БДЗП, София, 80 с.
- КОСТАДИНОВА, И., С. ДЕРЕЛИЕВ 2001. Резултати от Среднозимното преброяване на водолубивите птици в България за периода 1997 – 2001 година. Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица, Книга3,С., БДЗП, 96с.
- МИЧЕВ, Т., Л. ПРОФИРОВ, И. ВАТЕВ, П. СИМЕОНОВ. 1987. Радарни проучвания върху есенната миграция на пеликани, щъркели и жерави по Българското черноморско крайбрежие. - В: Съвременни постижения на българската зоология. С. БАН, 155-158.
- МОСВ, 1993 Национален план за действие за опазване на най-значимите влажни зони в България, София, МОСВ, 55 с.
- МОСВ, USAID, ППБР, WWF, NATURE CONSERVANCY, World RESOURCE INSTTTUTE 1995. Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие. София, Програма за поддържане на биологичното разнообразие, 128 с.
- МОСВ, 2000. Национален план за действие за опазване на биологичното разнообразие 1993 - 2003, С. МОСВ, Арטיפекс Еоод 55с.
- МОСВ, 2005. Архив на защитените територии в България. База данни (*непубл.*)
- НАНКИНОВ, Д, С. СИМЕОНОВ, Т. МИЧЕВ, Б. ИВАНОВ, 1997. Фауна на България, Т. 26. Aves. Част II., София, АИ "Проф. М. Дринов" :1-428.
- НАЦИОНАЛНА БАНКА ЗА ОРНИТОЛОГИЧНА ИНФОРМАЦИЯ ПРИ БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ. БДЗП/BirdLife България. София. (База данни с непубликувана орнитологична информация)
- ПЕТКОВ, Н. 1997. Съвременно състояние на белооката потапница (*Aythya nyroca*) в България. Дипломна работа. София, Биологически факултет.
- ПЕТКОВ, Н. 2002. Белоока потапница (*Aythya nyroca*). В: Янков, П. (отг. ред.). 2002. Световно застрашени видове птици в България. Национални планове за действие за опазването им, част 1, София, Българско дружество за защита на птиците, Министерство на околната среда и водите. Природозащитна поредица – книга 4, част 1: 61-84.
- ПЕТКОВ, Н. 2004. Сравнителни екологични изследвания на белооката потапница (*Aythya nyroca* Guldenstaedt, 1769) и кафявоглавата потапница (*Aythya ferina* Linnaeus, 1758). Дисертация, Централна лаборатория по обща екология.
- ПО СЛЕДИТЕ НА ПТИЦИТЕ (<http://www.worldbirds.org>) интернет-основана пространствена база за птиците, познанията за тях и разпространението им, които позволяват на потребители от цял свят да въвеждат и обсъждат данни за птиците в България. Системата предлага възможност за теглене на данните в Excel и анализирането им за лични нужди. Публикувани наблюдения на птици в място "Рибарници Челопечене".
- ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШАБЛА (в подготовка).
- СИМЕОНОВ, С., Т. МИЧЕВ, Д. НАНКИНОВ 1999. Фауна на България, т. 20 Aves Част I, Издателство на БАН, София, 350 с.
- ЯНКОВ, П. (ред.). 2002. Световно застрашени видове птици в България. Национални планове за действие за опазването им. Част 1. БДЗП-МОСВ, Природозащитна поредица, Кн. 4, София: 204-219.
- ЯНКОВ, П. (отг. ред.) 2007. Атлас на гнездящите птици в България. Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица, Книга 10. София, БДЗП
- AARVAK, T., ØIEN I.J., SYROECHKOVSKI JR. E.E., KOSTADINOVA I. 1997 The lesser White-fronted Goose Monitoring Programme. Annual Report 1997. Klaebu, Norwegian Ornithological Society. NOF Rapportserie. Repport No.5-1997
- ATKINSON-WILLES, G. L. (1976) The numerical distribution of ducks, swans and coots as a guide in assessing the importance of wetlands in midwinter. Pp. 199–255 in M. Smart, ed. *Proc. Int. Conf. on the Conservation of Wetlands and Waterfowl*,

- Heiligenhafen. Slimbridge, UK: International Waterfowl and Wetlands Research Bureau.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2004. Birds in Europe: Population estimates, trends and conservation status. Cambridge, UK: BirdLife International, BirdLife Conservation Series No 12, 373 p.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2000. Threatened birds of the world. Barcelona and Cambridge, UK: Lynx Edicions and BirdLife International, 695 pp.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2004 Threatened Birds of the World. CD-ROM. Cambridge, UK: BirdLife International.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2005. World Bird Database – Important Birds Areas. Bulgaria. Cambridge. (unpublished)
- CRAMP, S., K. SIMMONS (eds.) 1977. *The Birds of the Western Palearctic. Vol.1.* Oxford-London-New York. Oxford Univ. Press. 722 pp.
- CRAMP, S., K. SIMMONS (eds.) 1980. *The Birds of the Western Palearctic. Vol.2.* Oxford-London-New York. Oxford Univ. Press. 695 pp.
- CRAMP, S., K. SIMMONS (eds.) 1983. *The Birds of the Western Palearctic. Vol.3.* Oxford-London-New York. Oxford Univ. Press. 913 pp.
- CRAMP, S. (ed.) 1985. *The Birds of the Western Palearctic. Vol.4.* Oxford-London-New York. Oxford Univ. Press. 895 pp.
- DERELIEV, S. 2003. Information Sheet on Ramsar Wetlands. Durankulak Lake. Sofia. (manuscript)
- DERELIEV S., HULEA D., IVANOV B., SUTHERLAND W.J., SUMMERS R.W. 2000. The numbers and Distribution of Red-Breasted Goose *Branta fuficollis* at winter roosts in Romania and Bulgaria. Acta Ornithologica 35: 63-66
- DEVILLIERS, P. AND J. DEVILLIERS - TERSCHUREN. 1996. A classification of Palearctic habitats. Nature and Environment, No. 78, 11-34.
- DIMITROV, M, D. GEORGIEV, S. MIKHOV, S. DERELIEV, I. KOSTADINOVA 2003. Bulgaria. In: Marushevsky, G., Directory of Azov-Black Sea Coastal Wetlands. Wetlands International, Kyiv, 16-45.
- GREEN, A.J. 1998. The summer ecology of the Marbled Teal (*Marmaronetta angustirostris*), Ferruginous Duck (*Aythya nyroca*) and other ducks in the G'ksu Delta, Turkey in summer. Reuve D'Ecologie – La Terre et Vie 53: 225-243.
- MICHEV, T. & M. P. STOYNEVA (EDS). 2007. Inventory of Bulgarian Wetlands and their Biodiversity. Part 1: Non-Lotic Wetlands. Sofia, 364pp. + CD supplement.
- OSIECK, E. 2000. Filling in the requirements of the EU Birds Directive: Lessons from the 'Dutch Case". - In: European IBA Workshop. 29 March - 2 April 2000, Brussels, Belgium. Proceedings. BirdLife International, 86-99.
- PETKOV, N. 1998. Current status of the Ferruginous Duck (*Aythya nyroca*) in Bulgaria. "Partimadar", 6-7, 44-49.
- PETKOV, N. 1998. Studies on the Ferruginous Duck in Bulgaria. TWSG News 11, 14-19.
- PETKOV, N. 2000. BSPB Ferruginous Duck monitoring in Bulgaria'98. "Project Ibis", 142: 174-175.
- PETKOV, N. 2000. Population trends of breeding Ferruginous Duck in Bulgaria. "TWSG News", 12: 44-48.
- PETKOV, N. 2003. Trends in the Bulgarian Ferruginous Duck Breeding Population, 1997-2002. TWSG News 14: 27-31.
- PETKOV, N. 2003. Ferruginous Duck Habitat Characteristics and Daily Activity Rhythm in Bulgaria. In: Petkov, N., Hughes, B., Gallo-Orti, U (eds.) Ferruginous Duck: From Research to Conservation, Conservation Series N 6, BirdLife International, BSPB, Sofia, 122-129.
- PETKOV, N. 2004. Ferruginous Duck *Aythya nyroca* breeding population development and habitat selection at Durankulak Lake, Bulgaria. "Acrocephalus" 24, 118: 87-96.
- PETKOV, N., D. Mittev, 2001. Ferruginous Duck population at Durankulak Lake complex, Bulgaria, in the period 1995-2001. "TWSG News" 13: 49-55.
- PETKOV N. I.J. ØIEN, T. AARVAK 1999 Occurrence of Lesser White-fronted Goose in north-east Bulgaria in February 1998. In: Tolvanen P., I.J. ØIEN, K. Roukolainen (ed.), Fenoscandian Lesser White-fronted Goose conservation project annual report 1998. WWF Finland Report No.10. NOF Rapportserie Report No. 1-1999. Helsinki-Klebu. 9-11.
- ROBINSON, J. 2003. A global overview of the ecology of the Ferruginous Duck. In: Petkov, N., Hughes, B., Gallo-Orti, U (eds.) Ferruginous Duck: From Research to Conservation, Conservation Series N 6, BirdLife International, BSPB, Sofia, 114-121.
- ROBINSON, J.A., HUDGES, B. (Compilers). 2006. International Single Species Action Plan for the Conservation of the Ferruginous Duck *Aythya nyroca*. CMS Technical Series No.12, AEWA Technical Series No.7, Bonn, Germany, 51p.
- ROSE, P.M. AND SCOTT, D. A. 1994 *Waterfowl population estimates*. IWRB Publication 29, Slimbridge, IWRB, 129 p.
- ROSE, P.M. AND SCOTT, D. A. 1997 *Waterfowl population estimates*. Second edition. Wageningen, TZONEV, R, DIMITROV, M., ROUSSAKOVA, V. 2005. Dune vegetation along Bulgarian Black Sea coast. Hacquetia, 4 (1) 7-32
- SAKL, L., L. Bozic, B. Stumberger. 2003. Baillon's Cracked Porzana pusilla on the lower Neretva river: notes on a possible breeding location in southern Dalmatia. Acrocephalus 24(116): 21-27.
- SCHNEIDER-JACOBY, M. 2003. Lack of Ferruginous Duck Protection in Croatia: A Reason for the Decline in Central Europe. In: Petkov, N., Hughes, B., Gallo-Orti, U (eds.) Ferruginous Duck: From Research to Conservation, Conservation Series N 6, BirdLife International, BSPB, Sofia, 44-53.
- SZABO, J., A. SANDOR, 2003. The Status of Ferruginous Duck in Romania. In: Petkov, N., Hughes, B., Gallo-Orti, U (eds.) Ferruginous Duck: From Research to Conservation, Conservation Series N 6, BirdLife International, BSPB, Sofia, 36-39.
- TUCKER, G. M. AND EVANS, M. I., eds. (1997) *Habitats for birds in Europe: a conservation strategy for the wider environment*. Conservation series No. 6. Cambridge, UK: BirdLife International
- WIELOCH, M. 2003. The Status of the Ferruginous Duck in Poland. In: Petkov, N., Hughes, B., Gallo-Orti, U (eds.) Ferruginous Duck: From Research to Conservation, Conservation Series N 6, BirdLife International, BSPB, Sofia, 28-31.
- WALCZYK, Z. 2000. Important Bird Areas of European Union Importance: explanation of the EU Criteria applied in IBA 2000. - In: European IBA Workshop. 29 March - 2 April 2000, Brussels, Belgium. Proceedings. BirdLife International, 12-16.

Община Шабла - Важни места за почивка и прелет на мигриращи и зимуващи птици

Източник: БДЗП, 2008

Легенда

община	път	миграционен път Via Pontica
землище	ОВМ / Защитена зона от Натура 2000	редовни места за почивка на бял щъркел при миграция
селище	влажни зони	места за хранене на зимуващи гъски

Приложение 3

Справка за ловната преса в района на Дуранкулашко езеро и Шабленски езерен комплекс през януари - февруари 2008 и декември - януари 2009 г.

Януари 2008 - февруари 2008 г.:

- 10 и 11 януари 2008 (четв и петък): над 60 изстрела по смесени ята от червеногуши и големи белочели гъски от западната граница на ЗМ «Шабленско езеро» (всички ловци са тук по линия на международен ловен туризъм)
- 15 януари 2008: над 100 изстрела по смесени ята от червеногуши и големи белочели гъски от западната граница на ЗМ «Шабленско езеро»
- 01 февруари 2008: около 40 изстрела по чисти и смесени ята от червеногуши и големи белочели гъски от западната граница на ЗМ «Шабленско езеро»
- 17 февруари 2008: **в Шабленско-Езерецко езеро са преброени 44 ранени червеногуши гъски**, както следва: 28 екз в централната и южната част на Шабленско езеро и 16 екз. в Езерецко езеро (това са птици ранени в предишни ловни дни)
- 17 февруари 2008: **в Дуранкулашко езеро са преброени 9 ранени червеногуши гъски** (това са птици ранени в предишни ловни дни);
- 11 февруари (понеделник): браконьерски лов при Кулата на Дуранкулашко езеро: отстреляни са около 10 големи белочели и 6 червеногуши гъски

декември 2008 - януари 2009 г.:

- 30 декември 2008, 03.01. и 04.01.2009 г: над 100 случая на стрелба по чисти ята от червеногуши гъски или по смесени ята от червеногуши и големи белочели гъски – на Дуранкулашко езеро и Шабленско-Езерецко езеро. Особено фрапиращи в това отношение са случаите на Дуранкулашкото езеро, където в периода 30 Дек – 04 януари броя на червеногушите гъски (около 6500-7000) надхвърля този на големите белочели гъски (около 4000-5000 екз). Ранени са минимум 6 червеногуши гъски.
- 10 януари 2009: около 30-35 изстрела по чисти ята от червеногуши гъски и по смесени такива с големи белочели гъски от южния бряг на Дуранкулашко езеро и над 100 изстрела при Шабленско и Езерецко езера. Налице са 2 ранени червеногуши гъски, за една от които прилагаме снимков материал (на Езерецко езеро). Бихме могли да предоставим и видео-материал по случая;
- 11 януари 2009: около 80-100 изстрела по чисти ята от червеногуши гъски и по смесени такива с големи белочели гъски при Шабленско и Езерецко езера. Установена е 1 ранена червеногуши гъска (различна от тази на 10 януари);
- 07 и 14 януари 2009: около 30-40 изстрела по чисти ята от червеногуши гъски и по смесени такива с големи белочели гъски, от акациевите пояси, на около 200-300 м западно от бреговете на Шабленско-Езерецко езеро. Не сме констатирани убити или ранени гъски, но безпокойството е налице;
- 17 януари 2009: стрелба от двама ловци по чисти ята от червеногуши гъски и по смесени такива с големи белочели гъски от южния бряг на Дуранкулашкото езеро; над 100 изстрела по чисти ята от червеногуши гъски или по смесени такива с големи белочели гъски при Шабленско-Езерецко езеро; стрелба по смесени ята от червеногуши гъски и големи белочели гъски в района на м.Зеленка при Нос Калиакра – в резултат е ранена една червеногуша гъска (прилагаме снимков материал).
- 2 февруари 2009 г. в клоните на суха топола край Шабленска тузла е открита убита червеногуша гъска (има снимков материал)

Ранени големи белочели и червеногуша гъски на леда в Дуранкулашко езеро

Ранени големи белочели и червеногуша гъски на леда в Дуранкулашко езеро

Ранена червеногуша гъска

Убита червеногуша гъска край Шабленска тузла

Приложение 4

Описание на осъществени, предложени или други одобрени планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, които могат да имат неблагоприятни интерактивни или кумулативни въздействия в Защитена зона Дуранкулашко езеро към началото на февруари 2009 г.

На територията на община Шабла съществуват 3 къмпинга – “Космос”, “Карвуна” и “Добруджа”, които заемат обща площ 47,7 ха. Къмпингите “Космос” и “Карвуна” се намират съответно до северната и южната граница на защитена зона “Дуранкулашко езеро”, а къмпинг “Добруджа” се попада в защитена зона “Шабленски езерен комплекс”. Капацитетът им да поемат туристи е показан на таблица 1. Максималният брой туристи, които къмпингите поемат е 4319 легла. Този брой туристи се нуждае от 34552 кв.м. (34,55 ха) плажна ивица, като това е над 30% от плажната ивица в границите на общината. **До днес къмпингите концентрират потока от туристи в три отделни места, пространствено отдалечени едно от друго.**

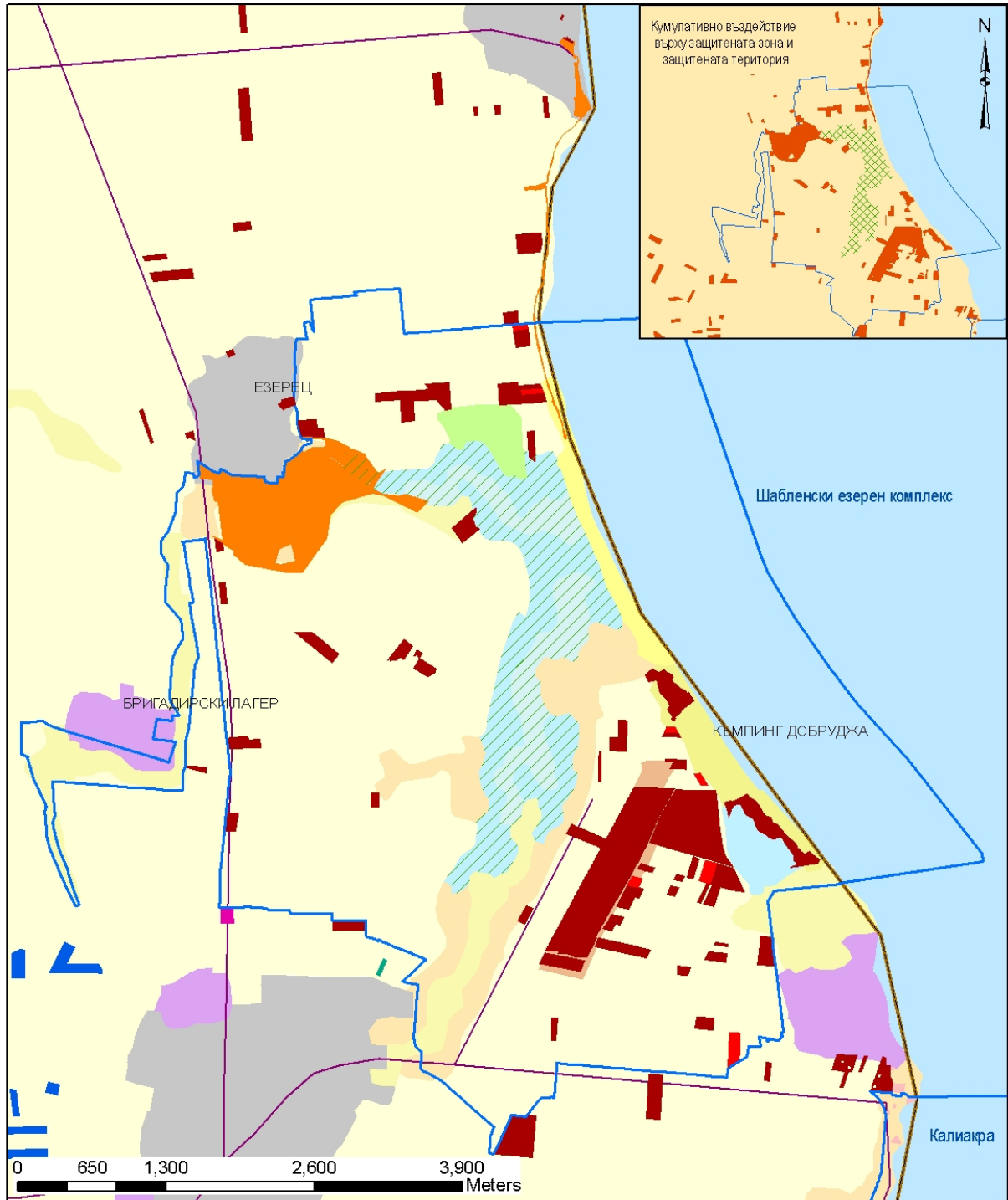
Таблица 1 Съществуващи туристически обекти на територията на община Шабла:

Къмпинг	Леглова база	Защитена зона
Космос	1024	Дуранкулашко езеро
Крапец	1564	Дуранкулашко езеро
Добруджа	1693	Шабленски езерен комплекс

В района непосредствено около Шабленските езера и Шабленската тузла и в границите на предложената защитена зона до този момент са 255 инвестиционни предложения, свързани с изграждане на ваканционни селища хотелски комплекси или спортни съоръжения. В границите на защитената зона попадат 123 инвестиционни предложения, които заемат обща площ около 274 ха. Това представлява около 12% от сухоземната територия на защитената зона (без езерната акватория и крайбрежните морски води). По голямата част от тези инвестиционни предложения са свързани с изграждане на курортни и ваканционни селища. 14 инвестиционни проекта с площ около 25 хектара са разположени до границата на защитената зона. Съдейки по наличната информация за част от планираните проекти, то може да се очаква, че реализирането им ще е свързано с увеличаване на туристите в района с още близо 7000 души. Общата площ плажна ивица, която е необходима да обслужва целият туристопоток, в границите на защитената зона Шабленски езерен комплекс надвишава площта значително на съществуващата плажна ивица.

Около 200 ха земи, основно от западната страна на Шабленското езеро езеро, се планира да бъдат превърнати в голф игрища, които по време на експлоатацията им ще бъдат усилено напоявани и третираны с химикали.

33 Шабленски езерен комплекс (BG0000156) - типове инвестиционни проекти

Източник: Интернет страниците на РИОСВ - Варна и Община Шабла, информация, получена от РИОСВ Варна по реда на ЗДОИ.

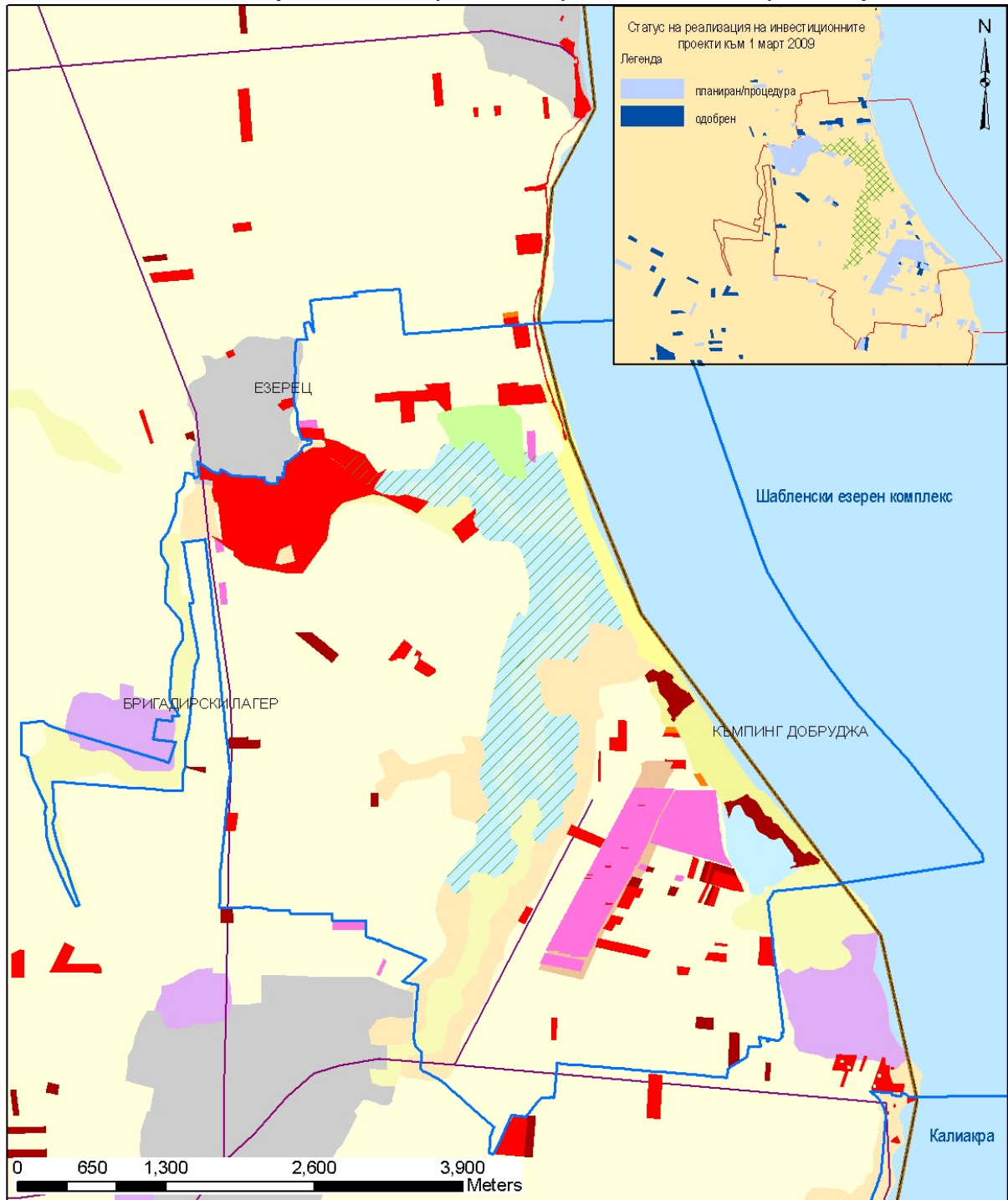
Изготвил картата: БДЗП, 2008

Легенда

ОВМ / Защитена зона от Натура 2000	Жилищно строителство	Голф
ЗМ Шабленско езеро	Ваканционно и курортно строителство	Ветрогенератори

33 Шабленски езерен комплекс (BG0000156) - типове инвестиционни проекти

Източник: Интернет страниците на РИОСВ - Варна и Община Шабла, информация, получена от РИОСВ Варна по реда на ЗДОИ.

Изготвил картата: БДЗП, 2008

Легенда - стартиране процедури по одобрение на инвестиционните проекти

 ОВМ / Защитена зона от Натура 2000	 преди 01.01.2007	 02.03-04.12.2007
 ЗМ Шабленско езеро	 01.01-02.03.2007	 след 04.12.2007

Приложение 5

Елементи на инвестиционните предложения, свързани със застрояване, които самостоятелно или в комбинация с други ППП/ИП могат да окажат въздействие върху защитената зона Дуранкулашко езеро

1. Връзка между елементите на предвиденото строителство и експлоатация на сгради за жилищни и курортни нужди, възникващите от тях въздействия с потенциално отражение върху местообитанията и видовете, както и оценка на възможността тези въздействия да бъдат оценени на този етап на планиране и необходимостта от условия за следващите етапи на планиране

Елемент на проекта за курортна зона	Потенциални въздействия
Строителство на сгради на курортния комплекс	<ul style="list-style-type: none"> • пряко унищожаване или увреждане на местообитания, • смъртност на индивиди (унищожаване по време на строителство на популациите на типични видове за местообитанието); • увреждане на ландшафта, увреждане на възможностите за устойчиво природосъобразно развитие на защитените зони (природосъобразен туризъм, земеделски земи); • прогонване на животни заради засилено човешко присъствие • замърсяване със строителни и твърди битови отпадъци
Съпътстващи инженерни съоръжения – огради, противоерозионни съоръжения, укрепващи брега съоръжения	<ul style="list-style-type: none"> • пряко унищожаване на местообитания • преграда за периодични, сезонни или многогодишни миграции на животни и фрагментация на местообитания • увреждане качеството на съседните местообитания, • увреждане на ландшафта, увреждане на възможностите за устойчиво природосъобразно развитие на защитените зони (природосъобразен туризъм, земеделски земи)
Временни строителни площадки и съоръжения, строителни дейности	<ul style="list-style-type: none"> • пряко унищожаване на местообитания • смъртност на животни (унищожаване по време на строителство) • шумово замърсяване (безпокойство и прогонване на животни) • въздушно замърсяване (повлияване на растителните видове и растителните съобщества – физиологични и биохимични реакции на замърсяването на ниво организъм, промяна във видовият състав на ниво растителни съобщества или групировки) • повишена опасност от пожари (изхвърляне на фасове и др.) • опасност от инциденти замърсявания • прогонване на животни заради засилено човешко присъствие
Увеличен антропогенен натиск при експлоатацията на курорта	<ul style="list-style-type: none"> • Унищожаване на структура на местообитанието вследствие утъпкване, плажуване и др. • шумово замърсяване (безпокойство и прогонване на животни) • светлинно замърсяване вследствие осветителните съоръжения • смъртност на птици (стъпкване на гнезда и яйца на наземно гнездящи птици, косвено - засилена ловна преса) • повишена опасност от пожари (изхвърляне на фасове и др.) • опасност от инцидентни замърсявания при аварии в инфраструктурата • увреждане на възможностите за устойчиво природосъобразно развитие на защитените зони • прогонване на животни заради засилено човешко присъствие • нарушаване на водния баланс на езерата в следствие повишено водочерпене • замърсяване на водите и терените с отпадни води и отпадъци, генерирани от курорта
Депониране на излишни материали в резултат от строителството	<ul style="list-style-type: none"> • пряко унищожаване на местообитания
Озеленителни и рекултивационни дейности	<ul style="list-style-type: none"> • нахлуване на агресивни видове, увреждане природните местообитания (видов състав)
Поддържане на зелени площи чрез поливане, наторяване	<ul style="list-style-type: none"> • опасност от промяна на водния режим и акумулация на биогени

2. Вероятни въздействия върху птиците

По-долу са представени въздействията, които се очаква да има върху птиците реализирането на инвестиционните намерения, свързани със застрояване.

2.1 Преки въздействия

Унищожаване на местообитания

Строителството на жилищни комплекси и ваканционни селища ще доведе до пряко, постоянно и необратимо разрушаване на местообитанията на птиците на мястото на строителните полигони от местообитанията в защитената зона. Общо планираните, одобрени или в процедура на одобряване проекти към началото на февруари 2009 г., допринасят до унищожаването на над 10% от местообитанията означени в КВС сначиннатрайноползване «обработвами земеделски земи» и «пустеещи земеделски земи» в защитената зона.

По време на функционирането на новата урбанизирана територия, в следствие на увеличаване антропогенен натиск, се очаква разрушаване и на местообитания извън строителните полигони, както утъпкване на съседни земеделски земи, така и утъпкване на дюните, прочистването им от растителност с цел усвояване на по-голяма площ от плажната ивица за плажуване; почистване на плажната ивица от мидени черупки² и др.; поставянето на чадъри и други съоръжения.

Този тип въздействие има изразен кумулативен ефект от породен от съществуващите 3 къмпинга в района и строителството на подобни курортни комплекси, индивидуални хотели и др. в близост до морския бряг и бреговете на влажните зони.

²

Мидените черупки и дребни камъчета се използват от морския дъждосвирец при строежа на гнездата му.

Фрагментация на местообитания

Застрояването на част от местообитанията на птиците с мащабите на инвестиционните предложения, е фактор за действителна им фрагментация. Прекъсват се връзките между отделните подходящи гнездови биотопи на наземно гнездящите птици. Малките на тези видове се наричат гнездобегълци, тъй като не остават в гнездото след като се излюпят. Те все още не могат да летят и се придвижват само ходейки по земята. За тях застроените площи, макар и със зеленина между тях, представляват непреодолима преграда, тъй като не предоставят същите условия, както естествените им местообитания. От друга страна застрояването на територии на места, където птиците се хранят води до разпокъсване на хранителните им местообитания. Това в най силна степен важи за местата за хранене на гъските и ловните територии на грабливите птици. Разпокъсването на тези територии на по-малки части може да доведе дори до невъзможността на птиците да ги ползват. Това въздействие е дългосрочно и постоянно и има изразен кумулативен ефект със други инвестиционни предложения, свързани със застрояване на площи между езерата и морето.

Смъртност на индивиди

В следствие урбанизирането на териториите в защитената зона смъртност на птиците може да възникне при непреднамерено разрушаване на гнезда с люпила на наземно гнездящи птици (при стъпкване) или пръскане с инсектициди против комари (води до отравяне на насекомоядни птици). Тези въздействия се наблюдават там където туристите прекарват свободното си време – в близките околности, до брега на езерото и основно на плажната ивица и дюните. Увеличаване на смъртността на ловните видове и на погрешно отстреляните защитени видове се очаква да има от увеличаване на ловната преса в района, поради увеличаване на капацитета за приемане на туристи - ловци през зимата.

Унищожаването на люпила на наземно гнездящи птици е въздействие, степента на което зависи от антропогенния натиск - колкото е по-голямо количеството хора, толкова рискът и реалното въздействие са по-големи, поради което има силно изразен кумулативен ефект заедно с други инвестиционни предложения в района. Този риск не може да бъде избегнат с предварително маркиране на гнезда, поради факта, че видовете не използват едни и същи гнезда всяка година. Пръскането с препарати е неселективен метод за борба с насекомите, който не зависи от броя на посетителите, но в замяна на това действа върху много голям брой насекомоядни птици.

Прогонване на птици заради засилено човешко присъствие

Крайбрежната плажна ивица при Дуранкулашкото езеро, досега не е била подлагана на засилен антропогенен натиск, поради което са едни от малкото места, където са се запазили гнездящи по пясъците и дюните птици. Само в резултат на известните в района планирани проекти концентрацията на хора в крайбрежните части ще се увеличи близо 2,5 пъти. Това присъствие ще доведе до директно прогонване на птиците от местообитанията им – плажната ивица, крайбрежните части на Дуранкулашкото езеро. Подобен ефект се наблюдава и върху гнездящите в тръстиките по периферията на езерото видове птици, особено в местата където се предвижда ново строителство в близост до езерото. По време на миграция и през зимата подобно въздействие ще има върху хранещите се в крайбрежните части на морето и в периферните части на езерата птици. Това въздействие е периодично, дългосрочно и има изразен кумулативен ефект.

2.2 Косвени въздействия

Влошаване качеството на съседните местообитания заради безпокойство (шумово и светлинно замърсяване)

Безпокойството, причинено от присъствието и дейностите на хората в района на инвестиционните предложения е най-значимото въздействие върху птиците след прякото унищожаване на местообитанията и нарушаването на водния баланс на езерата. Безпокойството се причинява от т.нар. шумово замърсяване – разговорите на хората в близост до гнездовище или места за почивка (особено важи за плажната ивица, дюните, горските местообитания, периферните части на езерата), шумът от движението на автомобили, шумът от озвучаване на заведенията и атракционите, шумът от електродвигатели на различни съоръжения за спорт и рекреация, включително парашути, планери, джетове, моторни лодки и др. Ловът (законен или не) причинява значително безпокойство и стрес (в следствие от изстрелите) на видовете, които не са обект на лов, но обитават същите места, където се намират и ловните видове.

Светлинното замърсяване е резултат от оформлението на курортните зони с осветление по алеи и пътища, за по-комфортно придвижване на туристите през вечерните часове, осветление от самите хотели, както и неоновии надписи и реклами. Това осветление има прогонващ ефект по отношение на всички видове птици, обект на опазване в зоната и причинява значително безпокойство. Видове като морският дъждосвирец и др. не могат да бъдат наблюдавани по плажовете на Златни пясъци, Слънчев бряг и Албена в близост до големите осветени хотели. Гнездящите птици в Атанасовско езеро се придържат към територии, отдалечени от крайните жилищни квартали на града и осветените обекти.

Това въздействие е дългосрочно и постоянно и има кумулативен ефект заедно с други предвидени за застрояване територии в границите на защитената зона.

Влошаване качеството на съседните местообитания в следствие нарушаване на водния баланс (прекомерно водочерпене)

Дуранкулашкото езеро поддържа екосистеми, които са изцяло и много зависими от водния баланс на езерото. На практика всички видове птици – обект на опазване, както и всички останали организми, от които птиците пряко или косвено зависят, се влияят от стабилността и качеството на езерните екосистеми. Дуранкулашкото езеро от 1993 г. е включено в списъка на застрашените Рамсарски обекти (списъкът Монтьро), поради нарушаване на водния баланс на езерото и влошаване на езерната екосистема, причинени от ползването на водите от езерото и от водосбора му основно за поливни нужди в земеделието. Характерът на инвестиционните предложения – създаването на курортни зони, където се струват голям брой хора, изграждането на басейни и поддържането на изкуствени паркови площи чрез поливане, изисква консумацията на значително количество воден ресурс в дългосрочен план и през по-голямата част от годината, с изразен максимум през летните месеци, когато има засилено водочерпене във водосбора на езерата за земеделски нужди. Това въздействие е дългосрочно и необратимо докато курортните селища са действащи, като при това има силно изразен кумулативен ефект, по отношение и на други подобни инвестиционни предложения за селищни структури и атракциони, изискващи значително водочерпене. Въздействието има синергичен ефект и с използването на водите за поливни и питейни нужди, не само в границите на защитените зони, но и извън тях. Към момента двете езерни екосистеми са на ръба на равновесието във водния баланс, като

при Дуранкулашкото езеро се измества в негативна посока през летните месеци. Всяко допълнително водочерпене в района (извън съществуващото водочерпене за питейни нужди и за поливане) ще доведе до дисбаланс на езерните екосистеми и до засягане на много по-голям брой видове, и много по-големи площи в границите на защитените зони, отколкото са засегнати от в контурите на инвестиционните предложения.

Влошаване качеството на хранителните местообитания и хранителната база в следствие замърсяване на водите

Инвестиционните предложения не разглеждат третирането на отпадните води - нито начинът им на пречистване, нито мястото на заустването им. Твърде вероятно е тези води да се заустват направо в езерото. Съчетано с нарушения воден баланс, претоварената с органика езерна екосистема и значително увеличаване на водочерпенето, това въздействие ще има значителен, дългосрочен отрицателен ефект върху езерната екосистема. Замърсяването на водите влияе върху хранителната база на видовете и от там на самите видове.

Влошаване качеството на съседните местообитания в следствие изхвърляне на отпадъци

На много места в страната и специално в курортните зони е доказано, че стандартните механизми за събиране на отпадъците не действат ефективно, особено в граничните части на курортите. Изхвърлянето на отпадъци в граничните с курортните зони територии ще доведе до допълнително влошаване на гнездови субстрати, хранителен ресурс и места за почивка и хранене на птиците. Това въздействие е локално, дългосрочно и обратимо. По-значително въздействието ще бъде върху плажната ивица и особено върху дюните, където хората не би следвало да почиват, но минавайки от там ще изхвърлят отпадъци.